

які стримують розвиток інноваційної діяльності страхових компаній. Для того, щоб підвищити ефективність і конкурентоспроможність страхових компаній необхідна оцінка негативних факторів і нових можливостей, комплексу питань, рішення яких лежить у рамках розвитку інноваційної діяльності страховиків. Важливість впровадження інновацій визначена, у першу чергу, проблемою виживання страхових компаній в умовах конкурентної боротьби за вітчизняний страховий ринок, який усе більше завойовується іноземними компаніями, по-друге, переходом усієї економіки України на інноваційний шлях розвитку.

Список літератури: 1. Закон України «Про інноваційну діяльність»/ Відомості Верховної Ради України, 2002, № 36. 2. Охріменко О.В. Страхування туристів: інноваційна модель страхового продукту/ О.В. Охріменко// Економіка Крима, – 2005,- №15. – С. 48 – 52 [Електронний ресурс] – Режим доступу: (http://www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/Ekonk/2005_15/012_ohrimenko.pdf). 3. Завьялов С.В. Формирование механизма управления инновационным развитием страхового дела в условиях кризисного состояния экономики и действующего государственного регулирования / С.В. Завьялов //Транспортное дело России, – 2010, – № 2.- С.24-29. 4. Звіт Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг за 9 місяців 2012 року [Електронний ресурс] <http://www.dfp.gov.ua/734.html>

Надійшла до редколегії 28. 09. 2013

УДК 368:330.32

Тенденції розвитку інноваційної діяльності страхових компаній України / Мілошечич Н. В. // Вісник НТУ «ХПІ». Серія: Актуальні проблеми управління та фінансово-господарської діяльності підприємства – Харків: НТУ «ХПІ». – 2013. – № 53 (1026). – С. 68–72. Библиогр.: 4 назви.

В статті проаналізовано сучасний рівень і тенденції розвитку інноваційної діяльності страхових компаній України. Охарактеризовано причини низького рівня впровадження інновацій в діяльність страховиків. Розглянуто перспективи активізації інноваційної діяльності страховиків.

Ключевые слова: страхование, инновации, инновационный потенциал, страховые продукты; каналы сбыта; технологии обслуживания.

The article analyzed the current level and trend of development of innovation activities of insurance companies of Ukraine. Described the reasons for the low level of innovation in the activities of insurers. The prospects of activation of innovative activity of insurers are considered.

Keywords: insurance, innovation, innovation potential, insurance product, sales channels, technology services.

УДК 330.354

О. В. НАЗАРЕНКО, канд. екон. наук, доц., НТУ «ХПІ»;

Н. Б. РЕШЕТНЯК, канд. екон. наук, доц., НТУ «ХПІ».

НАПРЯМИ ЗМІНИ МОДЕЛІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

У статті розглянуто оцінку міжнародного рейтингу конкурентоспроможності економік. Висловлюються думки про необхідність зміни моделі національної економіки України.

Ключові слова: міжнародні рейтинги, конкурентоспроможність економіки, напрями зміни моделі національної економіки.

Вступ. Сучасний етап економічного розвитку характеризується використанням досягнень науки і техніки у виробництві, зростанням життєвого рівня населення,

поглибленням інтеграційних процесів між країнами. Світ стає більш цілісним, динамічним та суперечливим. Національна економіка України не може уникнути складних викликів XXI сторіччя: проблеми енергозбереження та захисту довкілля, залучення інвестицій в інноваційні галузі, забезпечення економічної свободи своїх громадян. Країні потрібна наочна реалізація соціальних програм, яка надасть можливість населенню впевнено дивитись у майбутнє. Для розв'язання посталих завдань україн необхідно прискорити темпи розвитку економіки, підвищити рівень її конкурентоспроможності.

Аналіз останніх досліджень та літератури. Конкурентоспроможність національної економіки – порівняльна характеристика, що містить у собі комплексну оцінку найважливіших показників економічного стану країни відносно зовнішніх аналогів. Всесвітній економічний форум (ВЕФ), який щорічно проводиться у швейцарському Давосі, досліджує глобальну конкурентоспроможність країн протягом більше тридцяти років. Індекс глобальної конкурентоспроможності (ІГК) став основним інструментом ВЕФ для оцінювання потенціалу росту економіки країн у середньо- та довгостроковій перспективах.

ІГК ґрунтується на новітніх економічних ідеях вимірювання конкурентоспроможності, беручи до уваги виважене середнє значення великої кількості різноманітних складових, що відображають різні аспекти поняття конкурентоспроможності. Конкурентоспроможність оцінюють за такими компонентами [1]: державні та суспільні установи; інфраструктура; макроекономічна стабільність; охорона здоров'я та початкова освіта; вища освіта та професійна підготовка; ефективність ринку товарів та послуг; ефективність ринку праці; розвиненість фінансового ринку; оснащеність новими технологіями; розмір ринку; рівень розвитку бізнесу; інноваційний потенціал.

Глобальна картина конкурентоспроможності змінює обличчя. Піднімаються в рейтингу проблемні країни Єврозони, такі як Іспанія та Греція. Це свідчить про те, що реформи, затягування пасків у цих державах не були марними. Вже п'ятий рік поспіль лаври першості дістаються Швейцарії, за якою йдуть Сінгапур, Фінляндія, Німеччина, США, Швеція, Гонконг, Нідерланди та Японія. Замикає десятку найбільш конкурентоспроможних країн Великобританія.

Крок вперед, два кроки назад – таким курсом рухається Україна в рейтингу ІГК. Якщо у 2012 році країна піднялася на дев'ять позицій у цьому списку, то 2013 року – опустилася аж на 11 сходинок [2].

Причиною різкого падіння України у рейтингу конкурентоспроможності стала макроекономічна ситуація в державі, у першу чергу, це падіння ВВП. Також на низькі рейтинги впливають слабкий захист прав власності, непрацюючі суди та вибіркоче використання законодавства. Так, згідно з дослідженням ВЕФ, у сумарному рейтингу Україна знаходиться між Тунісом та Уругваєм, набравши 4,05 балу (84 місце зі 148). За деякими показниками країна знаходиться на відносно високих місцях. Наприклад, зберігає свої конкурентні переваги, що є результатом великого розміру ринку – 38-ме місце, має непогану систему освіти – 37-ме у рейтингу початкової освіти та 28-ме місце за якістю фізико-математичного напрямку.

У той же час за інноваційними можливостям Україна посідає низьке 93-тє місце, за розвитком ринку праці – 84-те, за макроекономічним середовищем – 107-ме. Крім того, Україна слабка за розвитком фінансового ринку – 117-те місце. Подальше підвищення ефективності вітчизняної економіки можливе також за умов конкурентоспроможності ринків товарів і послуг – 124-те місце – і продовження реформи фінансово-банківського сектора – 117-те місце.

Мета досліджень, постановка проблеми. Найважливіша проблема – реформування державних інститутів глибоко уражених бюрократизмом, відсутністю прозорості та засиллям кумівства. Якщо порівнювати п'ять факторів, які найбільше заважають веденню бізнесу в Україні, з цими ж показниками п'ятирічної давності, можна помітити, що чинники майже не змінилися. Підприємцям знову заважають корупція та високі податки. Водночас змінилося сприйняття найбільшої перешкоди на шляху до розвитку власної справи. З таблиці [2] видно, що якщо у кризовому 2008 році це була політична нестабільність, то нині бізнесмени особливо відчують труднощі з доступом до фінансування.

Таблиця – Фактори, що найбільше заважають веденню бізнесу в Україні

2008 рік	Місце	2013 рік	Місце
Політична нестабільність	1	Доступ до фінансування	1
Інфляція	2	Корупція	2
Податкові ставки	3	Бюрократизм	3
Корупція	4	Політична нестабільність	4
Доступ до фінансування	5	Податкові ставки	5

Методика дослідження ВЕФ використовується вже більше трьох десятиліть, тому можна говорити про достатньо високий рівень її достовірності.

Результати досліджень. Абсолютно об'єктивних рейтингів не існує, проте видно і неозброєним оком: конкурентоспроможність України є недостатньою. [3] Відтак, потрібно розглядати конкурентоздатність як перспективу. Для цього треба рухатися в напрямку інновацій. Для зростання України в міжнародних рейтингах найбільш важливим є кардинальне поліпшення роботи всіх державних інститутів: спрощення оподаткування, підвищення ефективності банківської системи, розвиток фінансового ринку, вдосконалення процесу проходження митних процедур та розвиток доступного кредитування. Задля стабільного розвитку треба реформувати освіту та науку, боротися з корупцією, рейдерством, посяганням на право власності.

Для дієвої боротьби з корупцією необхідно, на нашу думку, створити Національне бюро розслідувань. Найбільш гучні процеси мають вестись проти представників владних структур у центрі та в регіонах. У кадровій політиці доцільно робити ставку на молодь. Під час приймання на роботу у державні установи повинні проводитись відкриті конкурси, слід забезпечити рівні шанси, надати можливості некорумпованих кар'єрних «ліфтів» для молодих спеціалістів. Це сприятиме вихованню нової еліти країни, що може креативно мислити, пропонувати та обґрунтовувати оригінальні інноваційні рішення.

Якщо держава розробить не тактичні заходи, а стратегію, розраховану на роки, то результат не змусить себе довго чекати. Зрештою, світ вже не раз це бачив: і в образі Кельтського тигра (Ірландія) і у вигляді чотирьох Азійських драконів (Корея, Сінгапур, Тайвань, Гонконг).

Нині в Україні склалася «олігархічна» модель національної економіки, коли інтереси держави підкорені вигодам фінансово-олігархічних груп. Під час приватизації державних підприємств олігархи стали власниками ключових сировинно-видобувних та експортноспроможних підприємств. Вони стали потужними лобістами корпоративних інтересів із антиекологічним ухилом. Суттєво погіршилась структура експорту України: металеві вироби, хімічна продукція та продукція сільського господарства сьогодні є його основними статтями, тоді як експорт високотехнологічної продукції занепав. [4]

Висновки. Багато вищезначених проблем вирішуються в межах відмови від «олігархічної» моделі і прийняття «доганяючої» моделі національної економіки, метою якої є досягнення за короткий термін постіндустріального розвитку на основі впровадження новітніх технологій, стимулювання науки, якісної підготовки національних кадрів. «Доганяюча» модель національної економіки передбачає активне використання іноземного капіталу. Для залучення іноземного капіталу важливою є іміджева роль сильних екологічних зобов'язань України. Турбота про екологію, піклування про активний приріст населення повинні стати невід'ємними елементами зовнішньої та внутрішньої політики України. Захист довкілля може стати ідеєю, що об'єднає український народ, націлить його на інноваційний розвиток усіх галузей життя та забезпечить сталий розвиток держави, бізнесу й кожного громадянина.

Довгострокова конкурентоспроможність України закладається формуванням культури демократії та прав людини, вихованням демократичних цінностей та постійної вимогливості до влади, для чого першочерговим має бути звернення освіти до закладання навичок практичного застосування економічних теорій, умінь вести дискусію, аналітично мислити, прогнозувати альтернативи розвитку, пропонувати креативні бізнес-рішення. Саме це повинно стати пріоритетами на шляху до суттєвого покращення конкурентоспроможності України.

Список літератури. 1. Украина рухнула в рейтинге глобальной конкурентоспособности. – [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://korrespondent.net/business/economics/159517>. 2. Гетьман Є. Конкуренто-неспроможність: між Тунісом та Уругваєм. – [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.epravda.com.ua/publications/2013/09/24/395866>. 3. Знай свое место: Украина в мировых рейтингах. – Режим доступу: <http://www.unian.net/544866>. 4. Охрименко А.А. Кто виноват в падении промышленного производства в этом году. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://blog.ubr.ua/finansy/6358>.

Надійшла до редколегії 20.10.2013

УДК 330.354

Напрями зміни моделі національної економіки України / Назаренко О. В., Решетняк Н. Б. // Вісник НТУ «ХПІ». Серія: Актуальні проблеми управління та фінансово-господарської діяльності підприємства – Харків: НТУ «ХПІ». – 2013. – № 53 (1026). – С. 72–76. Библиогр.: 4 назви.

В статье рассмотрена оценка международного рейтинга конкурентоспособности экономик. Высказываются мысли о необходимости изменения модели национальной экономики Украины.

Ключевые слова: международные рейтинги, конкурентоспособность экономики, направления изменения модели национальной экономики.

In the article the evaluation of the international rankings of competitiveness of economies. Expressed to change the model of the national economy of Ukraine.

Keywords: international rankings, competitiveness of the economy, the direction of change in the model of the national economy.

УДК 339.166.5:65.01

М. В. НАЙДЬОНОВА, канд. екон. наук, доц., УкрДАЗТ, Харків;

О. В. ГРОМОВА, канд. екон. наук, доц., УкрДАЗТ, Харків;

І. В. ПАЛАМАРЧУК, канд. екон. наук, доц., УкрДАЗТ, Харків.

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНИЙ МЕХАНІЗМ ФОРМУВАННЯ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО КАПІТАЛУ ВИСОКОТЕХНОЛОГІЧНОГО ПІДПРИЄМСТВА

Проведено аналіз теоретичних підходів до вдосконалення організаційно-економічного механізму формування інтелектуального капіталу високотехнологічних підприємств. В статті розглядаються питання змісту стратегій управління інтелектуальним капіталом високотехнологічного підприємства та обґрунтовується процедура формування інтегрованої стратегії управління інтелектуальним капіталом на базі побудови ієрархічних стратегічних карт. Пропонується створення венчурного фонду, який акумулює ресурси для фінансування високоризикованих проєктів, пов'язаних з виробництвом і реалізацією інноваційної продукції.

Ключові слова: інтелектуальний капітал, високотехнологічне підприємство, інтегрована стратегія управління, ієрархічні стратегічні карти, венчурні фонди.

Вступ. В даний час для України назріла гостра необхідність переходу від сировинної економіки до економіки інноваційного типу. Досягти високого рівня конкурентоспроможності вітчизняних підприємств можна підвищуючи ефективність використання інтелектуальних ресурсів, активізуючи інноваційну діяльність. Результатом цих дій буде збільшення частки об'єктів інтелектуальної власності в структурі капіталу підприємства. Наслідком цього може стати зростання наукоємності підприємств, підвищення їх конкурентоспроможності та інвестиційної привабливості.

Для активізації інноваційної діяльності, створення і просування високотехнологічних товарів необхідне стимулювання розробників інтелектуального продукту для досягнення високих результатів ефективності, навчання спеціалістів технологіям і специфіці виведення розробок на міжнародний рівень, створення в Україні інноваційної інфраструктури. Це створить сприятливі умови для комерціалізації інноваційних розробок.

Аналіз останніх досліджень та літератури. Сьогодні науково-технічний розвиток і модернізація вітчизняної економіки в першу чергу пов'язується із створенням і впровадженням інноваційних продуктів і процесів. Цим проблемам присвячені роботи С. Вайна, Г.В. Рожкова [1]. У роботах Г.Л. Азоева, Л.Н. Качаліної [2], Л.І. Лукичева, О.Н. Мельникова [3] розглядаються питання організації високотехнологічних виробничих систем в різних галузях промисловості і вдосконалення механізмів управління ними.

Підвищення конкурентоспроможності вітчизняних підприємств різних галузей економіки на основі використання результатів інноваційної діяльності є багатогранною проблемою. Різні аспекти цієї проблеми розглядаються в працях провідних